

OTDK-dolgozat

Naszvadi Judit

2013

A társadalmi felelősségvállalás és a környezeti fenntarthatóság mérőszámai

Indicators of social responsibility and environmental sustainability

Kézirat lezárása: 2012. november 27.

Tartalomjegyzék

1.	BEVEZETÉS.....	1
2.	MAKROGAZDASÁGI MUTATÓK.....	1
2.1.	Bruttó hazai termék	1
3.	ALTERNATÍV MAKROGAZDASÁGI MÉRŐSZÁMOK	4
3.1.	Emberi Fejlettségi Mutató	4
3.2.	Ökológiai lábnyom	10
3.3.	Boldog Bolygó Index	14
3.4.	Környezeti Teljesítmény Mutató.....	16
3.5.	Különböző mutatók összehasonlítása.....	19
4.	A FENNTARTHATÓSÁG VÁLLALATI SZINTŰ MUTATÓI.....	23
4.1.	Dow-Jones Fenntarthatósági Index	23
4.2.	FTSE4 Good Index.....	25
4.3.	Global Reporting Initiative (GRI, G3)	26
4.4.	ISO 26000	28
4.5.	Global Compact.....	30
5.	ESETTANULMÁNY.....	32
6.	ÖSSZEFOGLALÁS	35

Táblázat- és ábrajegyzék

1. táblázat: Országok egy főre jutó GDP értéke 2011-ben.....	3
2. táblázat: Az emberi fejlettségi mutató és kiegészítő mutatóinak értéke 2011-ben	9
3. táblázat: Az országok ökológiai lábnyoma, biokapacitása és ökológiai tartaléka 2007-ben	12
4. táblázat: A HPI és összetevőinek értékei 2012-ben	15
5. táblázat: EPI és Trend EPI értékek 2012-ben.....	17
6. táblázat: Magyarország EPI indikátorcsoportok értékei, 2012	18
7. táblázat: Makrogazdasági mutatók rangsorainak összehasonlítása.....	20
8. táblázat: Makrogazdasági mutatók korrelációs mátrixa.....	21
9. táblázat: Végző klaszterközpontok a makrogazdasági mutatók csoportosításánál.....	22
10. táblázat: A DJSI elemzés során használt kritériumok	24
11. táblázat: Tesco és Sainsbury legfontosabb pénzügyi alapadatai, 2012.....	34
12. táblázat: Tesco és Sainsbury fontosabb pénzügyi mutatói.....	34
1. ábra: A HDI és részmutatóinak alakulása Magyarországon 1980 és 2011 között	10
2. ábra: Magyarország ökológiai lábnyomának és biokapacitásának megoszlása 2007-ben....	11
3. ábra: Az országok elhelyezkedése a HDI és az ökológiai lábnyom viszonylatában 2007- ben	13
4. ábra: Az országok eloszlása az EPI és Trend EPI viszonylatában	19
5. ábra: A kiskereskedelmi szektor fenntarthatósági teljesítménye	33

1. BEVEZETÉS

Napjaink egyre sürgetőbb problémája a környezetünk egyre romló állapota és életmódunk fenntarthatatlansága. Ha az életünket, gazdálkodásunkat ezen a pályán folytatjuk tovább, az elkövetkezendő generációknak már nem lesz esélye ugyanolyan életmódot folytatni, mint most nekünk. Ebben a dolgozatban szeretnék bemutatni olyan mérőszámokat, melyek életünk azon fontos aspektusait mérik, melyeket a hagyományos makrogazdasági mutatók nem vesznek figyelembe. Ezen aspektusok közül talán a legfontosabb a környezet állapota, de olyan tényezőket is találhatunk bennük, mint az emberek boldogsága, milyen lehetőségeik vannak életük alakítására vagy jövőbeli kilátásaik.

A vállalatokra egyre nagyobb külső nyomás nehezedik, hogy vegyenek részt az őket körülvevő társadalom és környezet fejlesztésében. Azt szeretném vizsgálni, hogy vajon azon vállalatok, melyek a lehető legjobb mértékben igyekeznek eleget tenni a társadalom igényeinek, gazdasági hátrányba kerülnek-e azon versenytársaikkal szemben, akik nem tesznek tanúbizonyságot ilyen szintű elköteleződésről.

2. MAKROGAZDASÁGI MUTATÓK

2.1. Bruttó hazai termék

A GDP (gross domestic product = bruttó hazai termék) az egy területen, adott idő (általában egy év) alatt előállított végső felhasználásra szánt javak (termékek és szolgáltatások) összességének értéke. A GDP méri a nemzeti jövedelmet és a gazdasági teljesítményt. Gyakran használják országban élők átlagos életszínvonalának mutatójaként az egy főre jutó GDP-t, ami azonban túlzott leegyszerűsítésnek tekinthető.

A GDP számítása

A GDP meghatározásának legdirektebb módszere a termék (output) alapú számítás. E szerint a társadalom szereplőinek teljes outputját külön-külön számítják ki, majd összegzik. A GDP összetevői:

- háztartások fogyasztása
- kormányzati fogyasztás
- vállalati beruházás
- nettó export (export és import különbsége)

A GDP problémái

A GDP-nek vannak gazdasági hiányosságai is (pl. a feketegazdaság vagy a háztartáson belül elvégzett munka figyelembe vétele), de itt elsősorban a jólét mérésével kapcsolatos hiányosságairól szeretnék beszélni.

Az, hogy az egy főre jutó GDP valamelyik országban magasabb, nem jelenti azt, hogy ott jobban élnek az emberek, nem mindenhol használják fel ugyanolyan hatékonysággal a jövedelmet. Hasonlóképpen, ha egy ország GDP-je növekszik, az nem feltétlenül jelenti a jólét növekedését, például egy természeti katasztrófa utáni újjáépítés növeli a GDP-t, de a jólétet nem. Ezért javasolt a GDP mellett más (alternatív) mérőszámokat is figyelni, melyek pontosabb képet adnak a társadalom jólétéről. (Kerekes [2007])

Azonban a GDP talán legnagyobb problémája az, hogy nem veszi figyelembe, milyen ára van a gazdasági teljesítmény növelésének. A Föld erőforrásai és élővilága véges, ha erőn felül használjuk, az a jövő generációinak rovására történik. (Kerekes [2007])

Egy főre jutó GDP

Az egy főre jutó GDP-t gyakran tekintik a jólét alapvető mérőszámának. Az 1. táblázatban az egy főre jutó GDP értékeket és az ez alapján felállított rangsorban elért helyezéseket láthatjuk bizonyos kiválasztott országok esetében. A rangsorban összesen 177 ország vett részt.

A továbbiakban megvizsgálom, hogy az alternatív gazdasági mutatók által felállított rangsorok mennyire korrelálnak az egy főre jutó GDP alapján felállított rangsorral. Vajon a kiemelkedően jó egy főre jutó GDP értékekkel rendelkező országok, mint Norvégia, Svájc, Ausztrália, a többi mutatónál is hasonlóan jó eredményeket produkálnak? Vajon azon országok, melyek szerényebb helyezést értek el ebben a rangsorban, mint Ukrajna vagy India, a többi rangsor esetén is ennyire le lesz maradva?

Országok egy főre jutó GDP értéke 2011-ben

1. táblázat

ország	Egy főre jutó GDP (USD)	Helyezés
USA	48 442	14
Kanada	50 345	10
Brazília	12 594	53
Ausztrália	60 642	7
Kína	5 445	84
India	1 489	130
Oroszország	13 089	50
Norvégia	98 102	2
Svédország	56 927	9
Egyesült Királyság	38 818	23
Hollandia	50 087	11
Svájc	80 391	4
Németország	43 689	21
Ausztria	49 707	12
Szlovénia	24 142	32
Szlovákia	17 646	39
Magyarország	14 044	44
Lengyelország	13 463	46
Csehország	20 407	38
Horvátország	14 488	42
Románia	8 405	68
Szerbia	6 203	79
Ukrajna	3 615	104

forrás:

http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?order=wbapi_data_value_2011+wbapi_data_value+wbapi_data_value-last&sort=desc

3. ALTERNATÍV MAKROGAZDASÁGI MÉRŐSZÁMOK

Napjainkban az alternatív mutatószámok (ha úgy tetszik a GDP alternatívái) egyre nagyobb szerepre tesznek szert mind a politikában, mind a gazdasági döntéshozatalban. A GDP háttérbe szorulásának oka, hogy az csupán az adott ország piaci termelésére és gazdasági aktivitására koncentrál, nem vesz figyelembe olyan fontos komponenst, mint a jóllét vagy a környezet állapota. (Farkas – Szigeti [2011]) A jóllét, az emberek életszínvonala nem pusztán a jövedelem függvénye. Hozzá tartozik a környezet állapota, a lehetőségek közötti választás.

3.1. Emberi Fejlettségi Mutató

Az Emberi Fejlettségi Mutatót (Human Development Index – HDI) 1990-ben dolgozta ki Mahbub ul Haq pakisztáni közgazdász. Amartya Sen, Nobel-díjas indiai közgazdász nevéhez fűződik a HDI mögött meghúzódó elképzelés, mely szerint a fejlődés az emberi képességek kiterjesztésének folyamata. (Farkas – Szigeti [2011]) 1993 óta minden évben publikálja a HDI értékeit az ENSZ Fejlesztési Programja (UNDP) az Emberi Fejlődési Jelentésben (HDR).

A HDI, a hagyományos értelemben vett fogyasztás mellett hangsúlyt helyez az egészségben és alkotásban eltöltött, és értelmes választásokat lehetővé tevő emberi életre.

A Fejlődési Jelentésben az országokat négy csoportra osztják a HDI értékek alapján. A HDI az emberi fejlettséget három aspektuson keresztül méri, melyek a következők:

- hosszú és egészséges élet,
- oktatásban való részvétel, és
- tisztességes életszínvonal.

A mutató nagy előnye, hogy átfogóbban, több szempontból vizsgálja az emberi fejlettséget, ugyanakkor viszonylag alacsony az adatigénye, így sok országra kiszámítható. A mutató összetevőkre bontható, így jól elemezhető és a politikai döntéshozatalban is jól használható.

Azonban ez a mutató sem méri a jóllét egészét. Egyetlen mutatóval ez nem is mérhető. Sok más dimenzió is fontos szerepet játszik a jóllét alakulásában, azonban minél több információt sűrítenek egyetlen mutatóba, kiszámítása és értelmezése annál nehezebb lesz. Így egy komplikált mutató helyett célszerű lehet több egyszerűbb mutatót használni párhuzamosan a jólét mérésére. A mutató tovább finomításának másik nehézsége, hogy a fejlett és fejlődő országok szempontjából más-más tényezők fontosak (pl. fejlett országoknál a kábítószer-függőség elterjedtsége, a fejletlen országokban a tiszta ivóvízzel való ellátottság), így célszerű

lehet külön kiegészítő mutatókat megalkotni a különböző fejlettségi állapotú országoknak. (Kerekes [2007])

A HDI mutatóval együtt a Fejlődési Jelentésben több módosított és kiegészítő mutatókat is publikálnak. Az emberi fejlettség sokkal szélesebb és összetettebb, mint azt a HDI vagy kiegészítő mutatói (IHDI, GII, MPI) mérni tudnák. Ezek a mutatók a fejlettség összetevőinek csak egy részét (de fontos részét) tudják mérni.

HDI számítása

A HDI számításához három mutatót számolnak, melyek négy komponensből tevődnek össze. Mindhárom mutató értéke 0 és 1 között mozoghat, e mutatók mértani átlagaként kapjuk a HDI-t. A három mutató a következő:

- Egészségi állapot, melyet a születéskor várható élettartammal mérnek.
- Oktatási helyzet, mely két komponens alapján kerül meghatározásra:
 - a 25 év felettiek átlagos iskolában töltött éveinek száma, valamint
 - az iskolát kezdő gyerekek várhatóan iskolában töltött éveinek száma.
- Jövedelmi helyzet, melyet az egy főre jutó GNI-vel mérnek.

A számítás során a komponensekhez minimum és maximum értékeket rendelnek, ezek lesznek a 0, illetve 1 értékű mutatók. A maximumok a korábban mért értékek maximuma, kivéve a várhatóan iskolában töltött évek száma, melyet „önkéntesen” maximalizáltak 18 évben.

Az egészségi állapotot a születéskor várható élettartammal mérik. Itt a minimum érték 20 év, a maximum érték pedig 83,4 év, melyet Japánban mértek.

Az oktatási színvonal mérését két komponens alapján végzik. Az első az átlagosan iskolában töltött évek száma a 25 éves korúak esetén. Ennek minimuma 0, maximuma pedig 13,1 év, melyet Csehországban mértek. A második komponens pedig a várhatóan iskolában töltött évek száma az iskolába kerülő korú gyerekeknél. Ennek maximuma 18 év. Az oktatás értéke e két érték mértani átlaga.

Az életkörülményeket az egy főre jutó bruttó nemzeti bevétel (GNI) alapján mérik. Itt a minimális érték 100\$ (PPP), a maximális pedig 107.721\$ (PPP), amely Katarhoz tartozik.

Idősorok elemzésénél figyelembe kell vennünk, hogy 2010 óta számítják a fenti módon a HDI-t. Korábban az átlagos iskolában töltött évek száma helyett az írni-olvasni tudást vették figyelembe, a várhatóan iskolában töltött évek száma helyett pedig az iskolázottsági arányt. A jövedelmet egy főre jutó GDP-ben mérték. Továbbá változtattak a határértékeken és a jelenlegi mértani átlag helyett számtani átlaggal számoltak. A mértani átlaggal történő számítás előnye, hogy egy komponens gyengeségét nem lehet kompenzálni egy másik komponens erősségével.

Egyenlőtlenségekkel kiigazított HDI

Az egyenlőtlenségekkel kiigazított HDI (Inequality-adjusted HDI - IHDI) egy olyan mutatószám, melyben figyelembe vették, hogy az adott országon belül mennyire egyenlőtlenül oszlanak meg a komponensek. Ha az eloszlás teljesen egyenletes, akkor az IHDI megegyezik a HDI-vel. Minél jelentősebb egyenlőtlenségek jelentkeznek az országon belül, az IHDI annál jobban elmarad a HDI-től. Ebben az értelemben az IHDI az emberi fejlettség tényleges szintjének, míg a HDI-t az emberi fejlettség potenciális szintjének tekinthetjük, melyet akkor érnének el, ha nem lenne egyenlőtlenség. A potenciális fejlettséghez képesti „veszteség” a HDI és az IHDI különbsége, melyet százalékban is kifejezhetünk.

Nemi egyenlőtlenségi Mutató

A nemi egyenlőtlenségi index (Gender Inequality Index - GII) a nőkkel szembeni egyenlőtlenségeket méri az egészségügy, az oktatás és a munkaerőpiac területén. Számításánál figyelembe veszik a szülőügyi halandóságot, a fiatalok terhességi rátát, azon férfiak és nők arányát, akik részt vettek legalább középfokú oktatásban, a nők parlamenti részvételi arányát és a nemek munkaerő-piaci részvételét.

Ez a mutató azt mutatja, hogy a potenciális emberi fejlettség mekkora részét veszíti el az ország a nemek közti egyenlőtlenség miatt. A mutató 0 és 1 között változhat. Ha a mutató értéke 0, akkor az adott országban nincs egyenlőtlenség a nemek között. Ha 1, akkor minden szempontból a lehető legrosszabbak az értékek.

Többdimenziós Szegénységi Mutató

A Többdimenziós Szegénységi Mutató (Multidimensional Poverty Index – MPI) az egyén oktatásában, egészségi állapotában és életszínvonalában fellelhető hiányosságokat azonosítja. Minden személy egy hiányossági pontszámot kap a háztartásának hiányosságai alapján mind

a 10 komponensmutatóban. A maximum pont 100%, ahol mindhárom dimenzió egyenlően súlyozott.

Az MPI-t két tényező szorzataként kapjuk meg. Az egyik tényező az MPI szegény emberek aránya, a másik pedig a szegények által elszenvedett hiányosságok aránya.

A következő 10 kritérium (hiányosság) alapján számítják az MPI-t:

- oktatás
 - ha a háztartásból senki sem végzett el minimum 5 iskolaévet
 - ha van olyan iskoláskorú gyermek, aki nem jár iskolába (8. osztályig)
- egészség
 - ha gyermek halt meg a családban
 - ha bármely gyermek vagy felnőtt alultápláltságtól szenved
- életszínvonal
 - ha nincs a háztartásban elektromosság
 - ha a háztartásnak nincs önálló, „fejlett” fürdőhelyisége
 - ha a háztartás nem tud hozzájutni biztonságos ivóvízhez, illetve az 30 perc sétánál messzebb található
 - ha a ház padlója föld, homok vagy trágya
 - ha a főzést trágyával, fával vagy faszénnel oldják meg
 - ha a háztartásnak nincs egynél több a következő eszközökből: rádió, TV, telefon, bicikli, motorkerékpár, hűtő és nincs autójuk

Az az ember számít szegénynek, aki e súlyozott kritériumok legalább 33%-ánál hiányosságokat szenved. Akiknél a hiányosságok aránya 20 és 33% között van, azok veszélyeztetettek a MPI szegénység szempontjából. A három nagy indikátorcsoport egyenlő arányban kerül súlyozásra. A csoportokon belül az egyes feltételek azonos súllyal kerülnek figyelembe vételre.

A mutató értéke 0-tól 1-ig terjedhet. 0 az érték, ha nincs szegény ember az országban és 1 az érték, ha a teljes lakosság szegény és minden szempontból hiányosságot szenved el mindenki. A legmagasabb értéket Nigériában számolták (0,642), ahol a lakosság 92,4%-a szegény és átlagosan a kritériumok 69,4%-ában szenvednek hiányosságot.

HDI és kapcsolódó mutatók értékei

A 2. táblázatban láthatjuk a HDI, az egyenlőtlenségekkel korrigált HDI értékeket, illetve ezek rangsorát, valamint a nemi egyenlőtlenségi mutatót (GII) és a jövedelemmentes HDI-t. Ha összevetjük a HDI és az IHDI adatokat láthatjuk, hogy nincs olyan ország, ahol ne lennének egyenlőtlenségek. Talán a legszembetűnőbb adat, hogy az Egyesült Államok a 4. helyről a 23.-ra zuhan, ha figyelembe vesszük az egyenlőtlenségeket.

Az Emberi Fejlődési Jelentés az országokat a HDI alapján négy csoportba sorolja: nagyon magasan fejlett, magasan fejlett, közepesen fejlett és alacsonyan fejlett országok. Magyarország, a maga 38. helyével a nagyon magasan fejlett országok közé tartozik.

Magyarország esetében 0,816 a HDI értéke, mely 0,759-re csökkent, ha figyelembe vesszük az egyenlőtlenségeket. Ha a régió többi országához viszonyítjuk az értékeket, azt találjuk, hogy ez az érték se nem kiemelkedően jó, se nem kiemelkedően rossz. Ha jövedelemmentes HDI-t vesszük figyelembe, szintén azt találjuk, hogy Magyarország nagyjából azonos szinten van a régió többi országával. A jövedelemmentes HDI azon az elven alapul, hogy a jobb jövedelmi helyzet nem feltétlenül jár együtt magasabb jólléttel.

Magyarország esetében a nemi egyenlőtlenségi mutató értéke 0,237, ami rosszabb, mint a régió átlaga. Ennek legfőbb oka a nők alacsony parlamenti részvétele, mindössze 9,1%, valamint a nők alacsony részvétele a munkaerőpiacon (42,5%) A szülőügyi halandóság (13/100.000) és a tinédzserkori terhességi ráta (16,5/1000) nagyjából megfelel a régiós átlagnak, a középszintű oktatásban részt vettek (25+) száma (93,2%) pedig jelentősen meghaladja az átlagot.

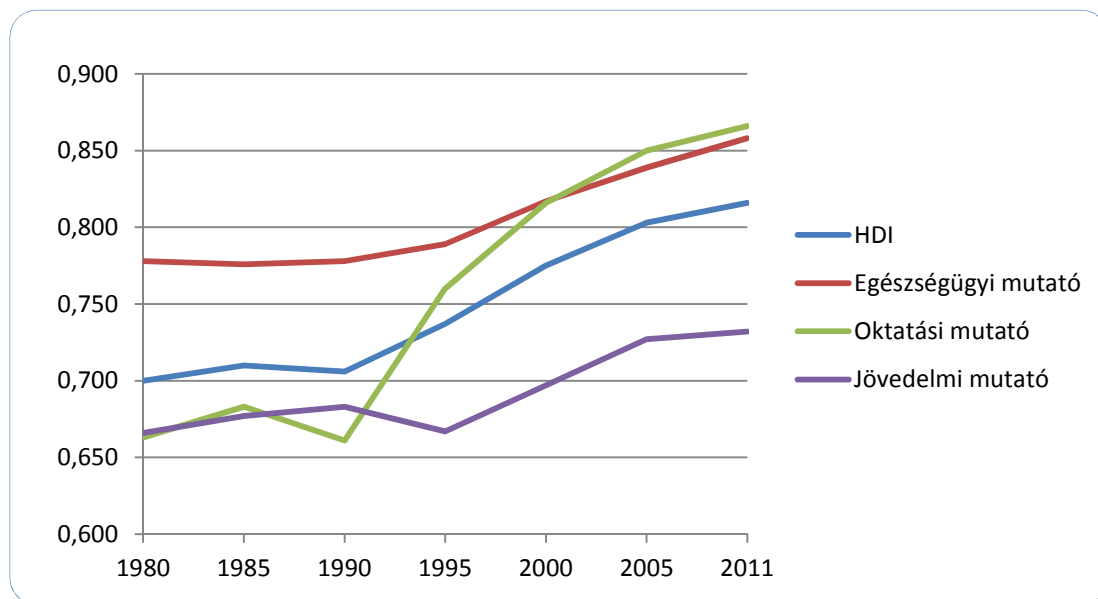
A táblázatban nem tüntettem fel a többdimenziós szegénységi mutató értékeit, ugyanis adatok hiányában csak kevés országra tudják kiszámolni. Magyarországról 2003-as felmérés adatai (World Health Survey) találhatóak, melyek szerint az MPI értéke hazánkban 0,016. Ha ezt az adatot részletesebben megnézzük azt kapjuk, hogy az ország lakosságának 4,6%-a él többdimenziós szegénységben, ők átlagosan 34,3%-os hiányosságot szenvednek el. Kevés adat van a régiónk országairól és még kevesebb a fejlett nyugati országokról, így nem lehet érdemi összehasonlításokat tenni.

Az emberi fejlettségi mutató és kiegészítő mutatóinak értéke 2011-ben

2. táblázat

ország	HDI	HDI rang	IHDI	IHDI rang	GII	Jövedelem- mentes HDI
USA	0,910	4	0,771	23	0,299	0,931
Kanada	0,908	6	0,829	13	0,140	0,944
Brazília	0,718	84	0,519	97	0,449	0,748
Ausztrália	0,929	2	0,856	2	0,136	0,979
Kína	0,687	101	0,534	102	0,209	0,725
India	0,547	134	0,392	133	0,617	0,568
Oroszország	0,755	66	0,670	59	0,338	0,777
Norvégia	0,943	1	0,890	1	0,075	0,975
Svédország	0,904	10	0,851	5	0,049	0,936
Egyesült Királyság	0,863	28	0,791	24	0,209	0,879
Hollandia	0,910	3	0,846	4	0,052	0,944
Svájc	0,903	11	0,840	11	0,067	0,926
Németország	0,905	9	0,842	9	0,085	0,940
Ausztria	0,885	19	0,820	18	0,131	0,979
Szlovénia	0,884	21	0,837	14	0,175	0,935
Szlovákia	0,834	35	0,787	28	0,194	0,875
Magyarország	0,816	38	0,759	35	0,237	0,862
Lengyelország	0,813	39	0,734	39	0,164	0,853
Csehország	0,865	27	0,821	19	0,136	0,917
Horvátország	0,796	46	0,675	48	0,170	0,834
Románia	0,781	50	0,683	49	0,333	0,841
Szerbia	0,766	59	0,694	50	n.a.	0,824
Ukrajna	0,729	76	0,662	62	0,335	0,810

forrás: Human Development Report 2011

1. ábra: A HDI és részmutatóinak alakulása Magyarországon 1980 és 2011 között

forrás: <http://hdr.undp.org/en/data/trends/>

Mint a fenti diagramon látható, a rendszerváltást követően az oktatási helyzet jelentős javulásnak indult Magyarországon. Az idősor elemzésénél figyelembe kell venni, hogy 2010 óta más képlettel számítják az oktatási helyzet mutatóját, mint a korábbi években, de ez láthatólag nem okozott jelentős változást Magyarország esetében.

Magyarországon a HDI értékét jelentősen le húzza a viszonylag alacsony jövedelmi mutató. Ha ezt figyelmen kívül hagynánk, a jövedelemmentes HDI-t kapnánk, melynek értéke 0,862.

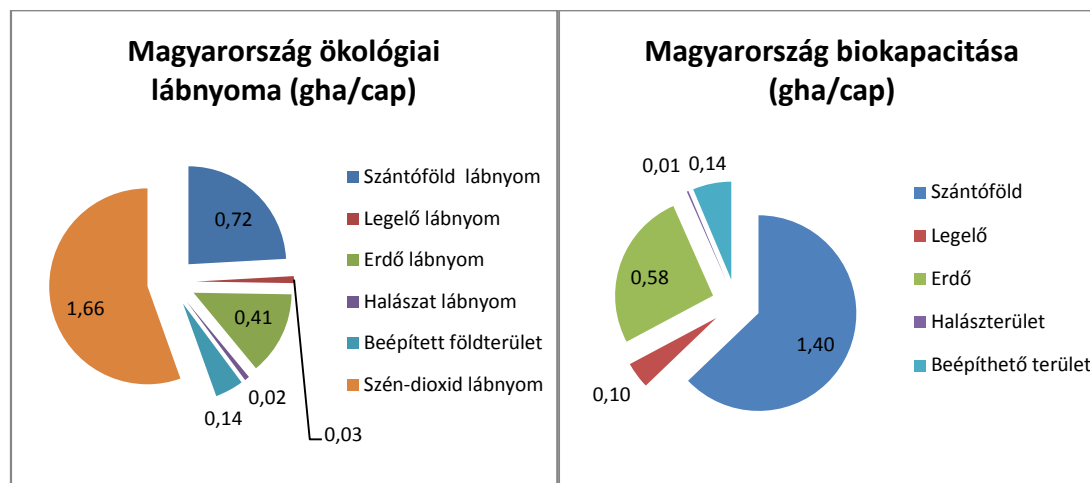
3.2. Ökológiai lábnyom

„Az Ökológiai lábnyom az az élettér, melyre egy meghatározott emberi népességet, meghatározott életszínvonalon, végtelen ideig eltartani képes. Az Ökológiai lábnyom annak a mértékét határozza meg, hogy mennyi termőföldre és vízre van szüksége a populációnak az összes elfogyasztott erőforrás megtermeléséhez, az összes hulladék semlegesítéséhez az uralkodó technológia használata mellett.” (Kerekes [2007] 57. o.)

Az ökológiai lábnyomot (Ecological Footprint – EFP) egy főre jutó területegységben adjuk meg: gha/személy (gha = globális hektár).

Az ökológiai lábnyomhoz kapcsolódó fontos fogalom a biokapacitás. Szintén egy főre jutó területegységben adjuk meg. A biokapacitás az a terület, amely a rendelkezésünkre áll. Ha egy ország esetében a biokapacitás kisebb, mint az ökológiai lábnyom, akkor annak az országnak a gazdálkodása hosszú távon nem fenntartható.

A természeti javakat csak korlátozott mértékben lehet gazdasági tőkével helyettesíteni. Ezért javasolt az ökológiai lábnyom figyelembevétele a gazdasági mérőszámok mellett. Az ökológiai lábnyomot nem csak országokra, hanem kisebb területi egységekre, akár vállalatokra is ki lehet számítani. A vállalatokra számolt ökológiai lábnyomok elősegíthetnék a klímaválság kezelését, tekintve, hogy a lábnyom fontos összetevője a szén-dioxid kibocsátás.

2. ábra: **Magyarország ökológiai lábnyomának és biokapacitásának megoszlása 2007-ben**

forrás: National Footprint Accounts 2010 edition

Összességében Magyarország ökológiai lábnyoma 3 gha/fő, biokapacitása pedig 2,2 gha/fő, vagyis a gazdálkodásunk nem fenntartható. Ha megvizsgáljuk az idősorokat, azt találjuk, hogy az utóbbi 50 évben egyetlen olyan év sem volt, mikor környezetileg fenntartható lett volna az ország.

A 3. ábra alapján összehasonlíthatjuk Magyarország ökológiai lábnyomát és biokapacitását az összetevők szerint. Szántóföldek, legelők és erdők tekintetében fenntartható a gazdálkodásunk, hiszen magasabb a biokapacitás, mint a lábnyom. A halászerületeknél nagyobb a lábnyomunk, mint a biokapacitásunk, bár mindkét érték igen alacsony. A szén-dioxid kibocsátásnak nincs közvetlenül megfelelő biokapacitás párja, bár az erdők elnyelik a kibocsátott szén-dioxid egy részét. Pont ezért olyan fontos a szén-dioxid kibocsátás korlátozása, illetve elnyelése.

Az országok ökológiai lábnyoma, biokapacitása és ökológiai tartaléka 2007-ben

3. táblázat

ország	EFP (gha/fő)	biokapacitás (gha/fő)	ökológiai tartalék (+) vagy deficit (-)
világ	2,70	1,78	-0,92
USA	8,00	3,87	-4,13
Kanada	7,01	14,92	+7,91
Brazília	2,91	8,98	+6,07
Ausztrália	6,84	14,71	+7,87
Kína	2,21	0,98	-1,23
India	0,91	0,51	-0,40
Oroszország	4,41	5,75	+1,34
Norvégia	5,56	5,48	-0,08
Svédország	5,88	9,75	+3,87
Egyesült Királyság	4,89	1,34	-3,55
Hollandia	6,19	1,03	-5,16
Svájc	5,02	1,24	-3,78
Németország	5,08	1,92	-3,16
Ausztria	5,30	3,31	-1,99
Szlovénia	5,30	2,61	-2,69
Szlovákia	4,06	2,68	-1,38
Magyarország	2,99	2,23	-0,76
Lengyelország	4,35	2,09	-2,26
Csehország	5,73	2,67	-3,06
Horvátország	3,75	2,50	-1,25
Románia	2,71	1,95	-0,76
Szerbia	2,39	1,16	-1,23
Ukrajna	2,90	1,82	-1,08

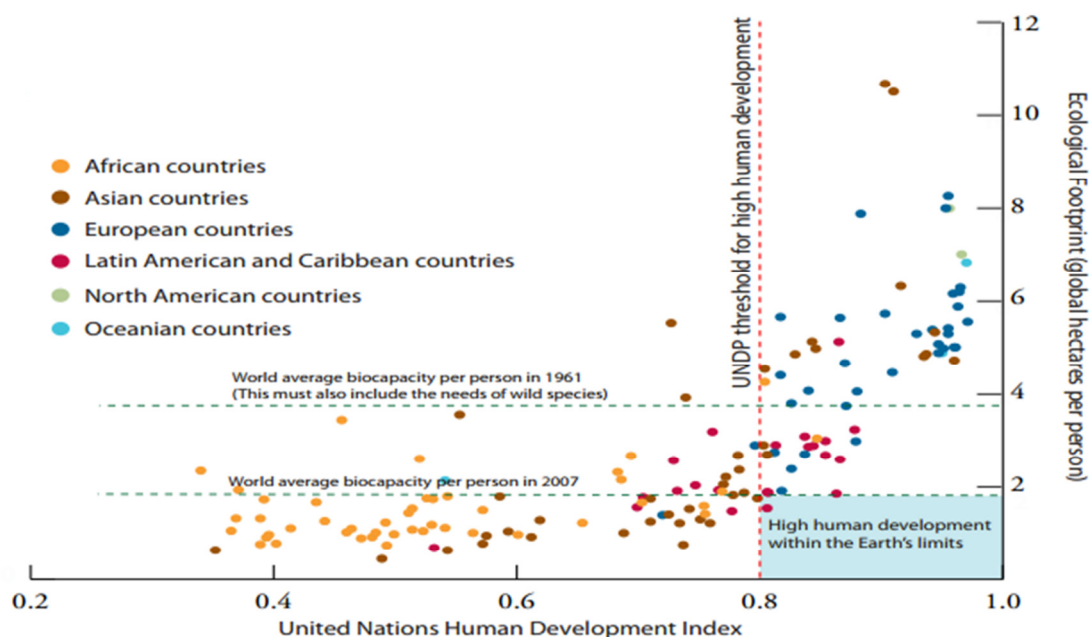
forrás: Ecological Footprint Atlas 2009

A világ biokapacitása 1,78 gha/fő, ökológiai lábnyoma pedig 2,7 gha/fő. Ilyen gazdálkodás mellett a környezet erőforrásai fogynak, nem képesek megújulni. Ha a jelenlegi életszínvonalat akarjuk folytatni, több mint egy Földre lenne szükségünk.

Láthatjuk, hogy a fejlett országoknak a legnagyobb az ökológiai lábnyomuk. Ha mindenki olyan színvonalon élne, mint egy átlagos egyesült államokbeli, akkor 4 bolygó sem lenne elegendő a fenntarthatósághoz.

Az ökológiai deficit/tartalék félrevezető lehet. Például Ausztrália esetén jelentős ökológiai tartalékot láthatunk, azonban ennek oka, hogy nagyon nagy lakatlan területtel rendelkeznek. Az ökológiai lábnyomuk alapján azonban fenntarthatatlan a gazdálkodásuk, hiszen majdnem négyszer akkora a lábnyomuk, mint amennyi világátlagban jutna.

HDI és ökológiai lábnyom kapcsolata

3. ábra: Az országok elhelyezkedése a HDI és az ökológiai lábnyom viszonylatában 2007-ben

forrás: *Ecological Footprint Atlas 2012*

A 4. ábrán láthatók az országok a HDI és az ökológiai lábnyom vonatkozásában. Mint látjuk, szoros kapcsolat van a HDI és az ökológiai lábnyom értékei között. Az ideális tartományt a kék téglalap jelöli: ekkor az országok fejlettsége fenntartható működéssel párosul. Ezen kívül a fejlett országok nem fenntarthatók, a fenntartható országok viszont nem fejlettek. Sajnos vannak olyan országok, amelyek se nem fejlettek, se nem fenntarthatók.

Ha kontinensek szerint vizsgáljuk az ábrát, akkor láthatjuk, hogy az afrikai országok és az ázsiai országok egy része tartozik a fenntartható országok közé. Az európai országok nagy része a fejlett, de nem fenntartható országok közé tartozik, hasonlóan néhány ázsiai és latin-amerikai országhoz. Magyarország a fejlett, de nem fenntartható országok közé tartozik.

3.3. Boldog Bolygó Index

A Boldog Bolygó Index (Happy Planet Index – HPI) az első olyan mutató, amelyik kombinálja a környezeti hatást a jólléttel, hogy mérje a környezeti hatékonyságot, amellyel az emberek hosszú és boldog életet élnek. A mutató nem adja meg a legboldogabb országot. Megmutatja azt a relatív hatékonyságot, amellyel az egyes nemzetek a bolygó természeti erőforrásait hosszú és boldog életékké konvertálja.

A HPI a jelenlegi és jövőbeli jólétet helyezi a középpontba, szemben a gazdasági aktivitással (GDP). Az egyes országok fejlődését a tényleges környezeti korlátok között látjuk, így láthatjuk azt is, hogy a jelenlegi nyugati fejlődési modell nem fenntartható. Láthatjuk, hogy a haladás nem csak a jólétből áll. Szükség van egy másfajta fenntarthatósági pályára.

A HPI számításakor először összeszorozzák a várható élettartamot a tapasztalt jólléttel, majd ezt elosztják az ökológiai lábnyommal. Mindkét lépésnél alkalmaznak bizonyos statisztikai korrekciókat, különben a lábnyom dominálná az egész. A tapasztalt jólétet 0 és 10 közötti skálán mérik és mindenki saját véleménye szerint dönti el, hol áll. (0 az elképzelhető legrosszabb élet, 10 az elképzelhető legjobb) A HPI egy 0-tól 100-ig terjedő skálán mozog.

Habár a HPI több kulcsfontosságú értéket mér, korántsem mindent. Több jó HPI-vel rendelkező országban is gondok vannak például az emberi jogokkal. Habár ezeket a jogokat a jóllét-érzés során az emberek figyelembe veszik, de közvetlenül az index nem méri ezeket. Ha figyelembe vesszük, hogy a jogok hiányossága csak a társadalom kis részét érinti, az nem jelenik meg szignifikánsan a jóllét-érzés pontszámában. Ezek miatt a HPI nem lehet önmagában irányadó mutatószám, de egy mutatórendszer részeként igen fontos információkat szolgáltat.

A HPI és összetevőinek értékei 2012-ben

4. táblázat

ország	HPI	HPI rang	tapasztalt jólét	várható élettartam (év)	ökológiai lábnyom (gha/fő)
USA	37,3	105	7,2	78,5	7,2
Kanada	43,6	64	7,7	81,0	6,4
Brazília	52,9	22	6,8	73,5	2,9
Ausztrália	42,0	76	7,4	81,9	6,7
Kína	44,7	60	4,7	73,5	2,1
India	50,9	32	5,0	65,4	0,9
Oroszország	34,5	121	5,5	68,8	4,4
Norvégia	51,4	29	7,6	81,1	4,8
Svédország	46,2	52	7,5	81,4	5,7
Egyesült Királyság	47,9	41	7,0	80,2	4,7
Hollandia	43,1	66	7,5	80,7	6,3
Svájc	50,3	34	7,5	82,3	5,0
Németország	47,2	46	6,7	80,4	4,6
Ausztria	47,1	48	7,3	80,9	5,3
Szlovénia	40,2	87	6,1	79,3	5,2
Szlovákia	40,1	89	6,1	75,4	4,7
Magyarország	37,4	103	4,7	74,4	3,6
Lengyelország	42,6	71	5,8	76,1	3,9
Csehország	39,4	92	6,2	77,7	5,3
Horvátország	40,6	82	5,6	76,6	4,2
Románia	42,2	75	4,9	74,0	2,8
Szerbia	41,3	78	4,5	74,5	2,6
Ukrajna	37,6	100	5,1	68,5	3,2

forrás: <http://www.happyplanetindex.org/data/>

A new economics foundation, a mutató alkotója, meghatározott egy 89 értékű ideális szintet, melyet az országoknak 2050-re kellene elérniük. Ezt az értéket egy elérhető élettartam és jóllét érték, és egy ésszerű mértékű ökológiai lábnyom figyelembe vételével kapták. A 4. táblázat eredményei azonban azt mutatják, hogy ez a cél messze van és még mindig nem

élünk egy boldog bolygón. Egyetlen ország sem képes a három mutatót egyszerre sikerre vinni. A legmagasabb pontszámot (64) Costa Rica érte el, de még ez is nagyon messze van az ideális értéktől.

A legtöbb fejlett ország az ökológiai lábnyom miatt ér el alacsony HPI-t, az alacsony jövedelmű országok pedig az alacsony várható élettartam és az alacsony jóllét-érzés miatt teljesítenek rosszul. A legmagasabb pontszámot a közepesen fejlett Latin-Amerikai országok érték el viszonylag hosszú és boldog élettel, viszonylag alacsony ökológiai lábnyommal.

Magyarország nem túl előnyös helyezéseinek legfőbb oka az alacsony tapasztalt jóllét. Ezt csak részben magyarázzák az életkörülmények, Részt vesz benne a magyar pesszimizmus is.

3.4. Környezeti Teljesítmény Mutató

A Környezeti Teljesítmény Mutató (Environmental Performance Index – EPI) egy 10 kategóriából és 22 teljesítménymutatóból álló mutatócsoport, mely a környezet egészségre gyakorolt hatását és az ökoszisztéma állapotát vizsgálja. A teljesítménymutatók azt mérik, hogy az adott ország milyen közel áll a környezetpolitikai céljaikhoz. Ez a szemlélet segíti a nemzetközi összehasonlításokat, továbbá azon elemzéseket, hogy a globális társadalom közösen hogyan áll az egyes célok teljesítésével.

A számítás során 30%-os súllyal veszik figyelembe környezet egészségre gyakorolt hatását és 70%-kal az ökoszisztéma állapotát. Az egyes teljesítménymutatókat különböző súlyokkal látják el, ezekből adódik az EPI értéke, mely 0-tól 100 pontig terjedhet.

Trend EPI

A Trend EPI az alapján rangsorolja az országokat, hogy azok az elmúlt évtizedben a környezeti teljesítmény miként változott. Így ez a mutató azt mutatja, hogy mely országok fejlődtek és melyek azok, amelyek visszafejlődtek. Ezáltal az országok figyelemmel kísérhetik fejlődésüket. 2000 és 2010 között méri a változást. Értéke -50 és +50 között lehet. (0: nem változott)

EPI és Trend EPI értékek 2012-ben

5. táblázat

ország	EPI	EPI rang	Trend EPI	Trend EPI rang
USA	56,59	49	+3,61	77
Kanada	58,41	37	+6,41	52
Brazília	60,90	30	+10,64	23
Ausztrália	56,61	48	+3,46	79
Kína	42,24	116	+1,05	100
India	36,23	125	+1,79	95
Oroszország	45,43	106	-12,82	132
Norvégia	69,92	3	+2,95	84
Svédország	68,82	9-10	+5,44	63
Egyesült Királyság	68,82	9-10	+11,01	20
Hollandia	65,65	16	+1,98	92
Svájc	76,69	1	+2,42	89
Németország	66,91	11	+6,34	56
Ausztria	68,92	7	+4,38	71
Szlovénia	62,25	28	+6,43	51
Szlovákia	66,62	12	+14,45	7
Magyarország	57,12	45	+11,03	18
Lengyelország	63,47	22	+0,25	107
Csehország	64,79	18	+9,67	25
Horvátország	64,16	20	+4,09	74
Románia	48,34	88	+16,94	3
Szerbia	46,14	103	+0,04	109
Ukrajna	46,31	102	+3,19	82

forrás: <http://epi.yale.edu/epi2012/rankings>

Az 5. táblázatot vizsgálva láthatjuk, hogy bár a fejlettebb országok valamennyivel jobb EPI értéket értek el, a különbségek sokkal kisebbek, mint a GDP-nél vagy a HDI-nél tapasztaltak. Magyarország EPI pontszáma némileg gyengébb, mint a régió legtöbb országában, azonban számottevő javulás történt a 10 évvel korábbi állapotokhoz képest. Magyarország idősoradatait vizsgálva azt találjuk, hogy az összesen 11,03%-os növekedés jelentős része a 2000-től 2005-ig tartozó időszakban következett be, majd a növekedés lelassult.

Magyarország EPI indikátorcsoportok értékei, 2012

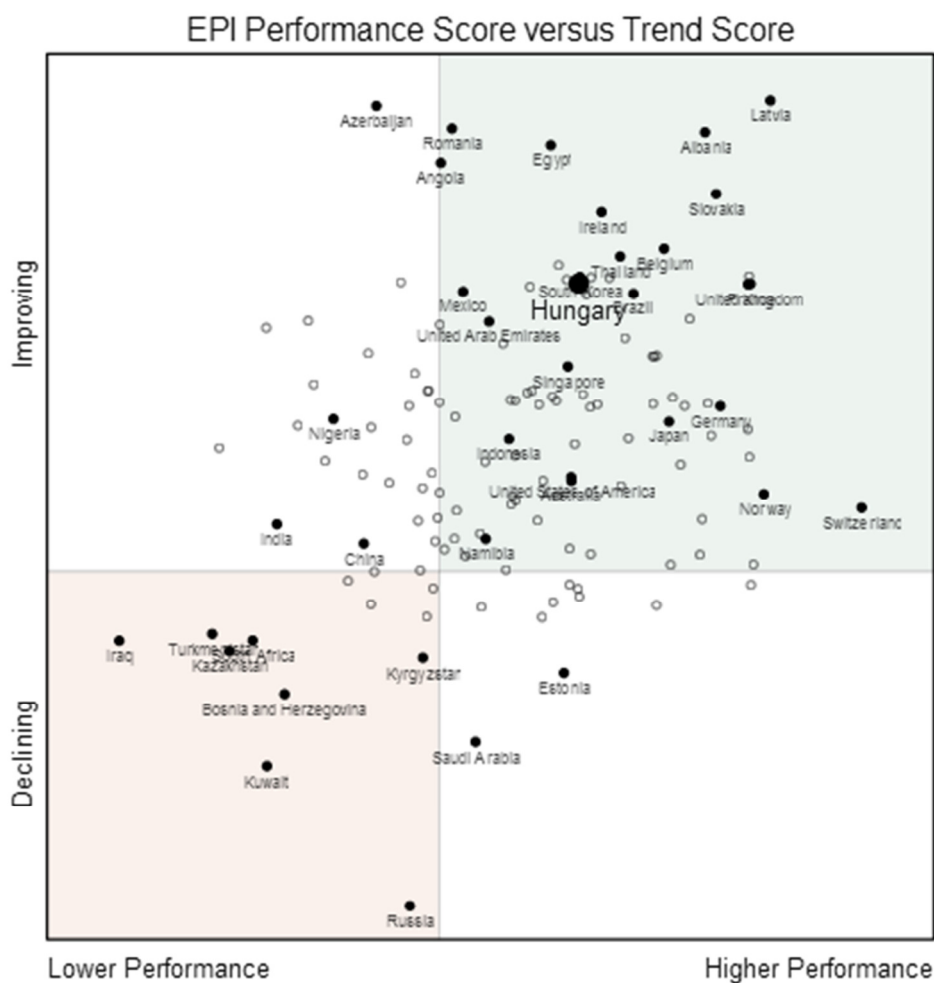
6. táblázat

mutató	pontszám	helyezés	trend	trend helyezés
EPI	57,1	45	+11	18
Környezet egészségre gyakorolt hatása	93,8	28	+9,9	80
levegő egészségre gyakorolt hatása	100,0	1	+18,4	21
környezeti betegségteher	87,6	35	+0,5	119
víz egészségre gyakorolt hatása	100,0	1	+19,9	29
Ökoszisztéma vitalitása	41,4	90	+12	10
Mezőgazdaság	49,9	74	+17,9	32
Levegő hatása az ökoszisztémára	41,4	64	+50	1
Biodiverzitás és élőhely	30,1	108	+0,6	68
Klímaváltozás	37,9	79	+30,8	9
Halászhelyek	-	-	-	-
Erdők	98,1	21	-0,9	21
Vízforrás	27,5	76	-36,2	76

forrás: <http://epi.yale.edu/epi2012/countryprofiles>

A fenti táblázatban láthatjuk az egyes indikátorcsoportok értékeit külön-külön Magyarország esetén. A környezet egészségre gyakorolt hatása igen kedvező értékeket mutat, az ökoszisztéma állapotáról azonban ez már nem mondható el. Különösen rossz a helyzet a vízforrások állapotánál, itt ugyanis nemcsak hogy, alacsony, de még jelentősen romlott is az elmúlt tíz évben. Szintén különösen rossz a helyzet az élőhelyek és a klímaváltozás tekintetében, bár utóbbinál jelentős javulás történt.

Az 5. ábrában láthatjuk az országok eloszlását az EPI és a Trend EPI függvényében. Magyarország a jobban teljesítő országok közé tartozik, azon belül is a fejlődőek közé. Szerencsére elég kevés olyan ország van, melyek rosszul teljesítenek és ráadásul romlik is a teljesítményük.

4. ábra: Az országok eloszlása az EPI és Trend EPI viszonylatában

forrás: <http://epi.yale.edu/epi2012/countryprofiles>

3.5. Különböző mutatók összehasonlítása

A 7. táblázatban láthatjuk a különböző mutatók alapján számított rangsorok összehasonlítását. Mivel a különböző mutatók esetén eltérő elemszámú rangsorok készültek, így ebben az összesítő táblázatban százalékos formában adom meg az adatokat, az összehasonlíthatóság érdekében. Az egyes százalékok azt jelentik, hogy az adott mutató tekintetében az adott országok a legjobban teljesítő hány százalék közé tartozik. Vagyis minél kisebb egy érték, annál kedvezőbbnek tekinthető. Bár első ránézésre is láthatunk bizonyos összefüggéseket, az elemzés érdekében létrehoztam egy korrelációs mátrixot.

Makrogazdasági mutatók rangsorainak összehasonlítása

7.táblázat

ország	egy főre jutó GDP rang	HDI rang	EFP rang	HPI rang	EPI rang
USA	7,91%	2,14%	99,33%	69,54%	37,12%
Kanada	5,65%	3,21%	98,00%	42,38%	28,03%
Brazília	29,94%	44,92%	65,33%	14,57%	22,73%
Ausztrália	3,95%	1,07%	97,33%	50,33%	36,36%
Kína	47,46%	54,01%	52,67%	39,74%	87,88%
India	73,45%	71,66%	8,67%	21,19%	94,70%
Oroszország	28,25%	35,29%	76,00%	80,13%	80,30%
Norvégia	1,13%	0,53%	91,33%	19,21%	2,27%
Svédország	5,08%	5,35%	94,00%	34,44%	6,82%
Egyesült Királyság	12,99%	14,97%	82,00%	27,15%	6,82%
Hollandia	6,21%	1,60%	95,33%	43,71%	12,12%
Svájc	2,26%	5,88%	84,67%	22,52%	0,76%
Németország	11,86%	4,81%	85,33%	30,46%	8,33%
Ausztria	6,78%	10,16%	87,33%	31,79%	5,30%
Szlovénia	18,08%	11,23%	88,00%	57,62%	21,21%
Szlovákia	22,03%	18,72%	73,33%	58,94%	9,09%
Magyarország	24,86%	20,32%	66,00%	68,21%	34,09%
Lengyelország	25,99%	20,86%	75,33%	47,02%	16,67%
Csehország	21,47%	14,44%	93,33%	60,93%	13,64%
Horvátország	23,73%	24,60%	70,00%	54,30%	15,15%
Románia	38,42%	26,74%	61,33%	49,67%	66,67%
Szerbia	44,63%	31,55%	55,33%	51,66%	78,03%
Ukrajna	58,76%	40,64%	64,00%	66,23%	77,27%

forrás:

http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?order=wbapi_data_value_2011+wbapi_data_value+wbapi_data_value-last&sort=desc

Human Development Report 2011, Ecological Footprint Atlas 2009,

<http://www.happyplanetindex.org/data/>, <http://epi.yale.edu/epi2012/rankings>

Makrogazdasági mutatók korrelációs mátrixa

8. táblázat

	GDP	HDI	EFP	HPI	EPI
GDP	1	0,659	0,804	-0,052	0,470
HDI	0,659	1	0,748	0,303	0,526
EFP	0,804	0,748	1	-0,149	0,402
HPI	-0,052	0,303	-0,149	1	0,178
EPI	0,470	0,526	0,402	0,178	1

A GDP-vel az ökológiai lábnyom korrelál a legjobban, e szerint minél gazdagabb egy ország, annál inkább kihasználja környezetét. A GDP-vel szintén erősen korrelál a HDI, aminek oka, hogy a HDI-nek része a GNI, továbbá a GDP-hez hasonlóan a HDI sem veszi figyelembe a környezeti terhelést. Az EPI közepesen korrelál a GDP-vel. A HPI kapcsolata a GDP-vel nem szignifikáns, tehát a jövedelem nem feltétlenül befolyásolja az emberek boldogságát (a jövedelem okozta boldogságérzetet ellensúlyozza a környezetre gyakorolt negatív hatás). A HDI és az EFP között közepes-erős kapcsolat van, e szerint az emberileg fejlett országok sajnos környezettudatosság szempontjából már nem ilyen fejlettek. A HDI és a HPI között nem túl erős, de szignifikáns kapcsolat van, e szerint az emberi fejlettség bizonyos szinten befolyásolja a boldogságot és nem feledhetjük el, hogy mindkét mutató számításának része a várható élettartam. A HDI és az EPI között közepesen erős kapcsolat van. Az EFP és a HPI között gyenge, negatív, nem szignifikáns kapcsolat van. Ez nem meglepő, ha azt vesszük, hogy a HPI képletében jelen van az EFP, mint osztó. Az EFP és az EPI között közepesen erős, pozitív kapcsolat van. Ennek egy részét az okozza, hogy a magas EFP-jű országok általában gazdagabbak és ezért többet költenek a környezet egészségre gyakorolt hatásának javítására. De emellett költeniük kell a környezet egészségének megőrzésére, hogy ilyen szint kapcsolata jöjjön ki. A HPI és az EPI között gyenge, de szignifikáns kapcsolat van.

Klaszteranalízissel az országokat csoportokba soroltam. 116 ország került besorolása, ennyihez volt meg minden mutató. Mindenekelőtt sztenderdizáltam a változókat. Először hierarchikus klaszterezési eljárással megállapítottam, hogy 5 klaszter az ideális, ugyanis ekkor viszonylag nagyon a különbségek az eloszlás pedig elég egyenletes. Utána K-közép eljárást használtam a klaszterek megalkotására. A 9. táblázat mutatja a végső klaszterközéppontokat.

Végző klaszterközéppontok a makrogazdasági mutatók csoportosításánál

9. táblázat

	1. klaszter	2. klaszter	3. klaszter	4. klaszter	5. klaszter
GDP	-0,39742	-0,45692	-0,55465	2,02075	0,29448
HDI	0,19256	-0,04768	-1,10746	1,35129	0,80583
EFP	-0,39107	-0,45102	-0,73223	1,59038	1,05699
HPI	1,30672	0,38100	-0,77001	0,19153	-0,59572
EPI	0,31064	-1,22492	-0,35875	1,07872	0,33535

Az első klaszterbe azok az országok tartoznak, melyek kifejezetten boldogok, ugyanakkor jövedelmük, emberi fejlettségük alacsony, ökológiai lábnyomuk viszonylag alacsony, környezeti teljesítményük pedig közepes. 26 ország tartozik ide, például: Brazília, Venezuela, Mexikó, Kolumbia, Thaiföld, Vietnam, Indonézia.

A második csoportba azok tartoznak, akiknek nagyon gyenge környezeti teljesítményük, emellett közepesen boldogok, de szegények, emberileg fejletlenek és viszonylag alacsony az ökológiai lábnyomuk. 23 ország tartozik ide, köztük: Kína, India, Szerbia, Románia, Törökország, Ukrajna.

A harmadik klaszterbe a nagyon gyenge emberi fejlettséggel rendelkező országok tartoznak. Nekik alacsony a jövedelmük és a környezeti teljesítményük. Kifejezetten alacsony az ökológiai lábnyomuk és a boldogságuk. Ide tartozik: Egyiptom, Etiópia, Ghána, Haiti és a legtöbb afrikai ország. Ebbe a csoportba összesen 24 ország tartozik.

A negyedik csoportba az úgynevezett fejlett országok tartoznak. Nagyon magas a jövedelmük, az emberi fejlettségük, a környezeti teljesítményük és az ökológiai lábnyomuk. A boldogságindexük azonban nem magas. 19 ország között ide tartozik: USA, Japán, UK, Németország, skandináv államok, Ausztria, Izrael.

Az ötödik klaszterbe azon államok tartoznak, akik alacsonyabb jövedelemmel, de magas emberi fejlettséggel rendelkeznek. Emellett magas az ökológiai lábnyomuk, közepes a környezeti teljesítményük és elég boldogtalanok. Ide tartoznak a közép-kelet európai államok, köztük Magyarország, továbbá Oroszország, Korea, Szingapúr. Összesen 24 ország tartozik ebbe a csoportba.

A klaszteranalízis során kapott ANOVA tábla F értékei mutatják, hogy az egyes mutatók mekkora részben járultak hozzá a csoportképzéshez. E szerint a fontossági sorrend: HDI, GDP, EFP, HPI és végül EPI.

4. A FENNTARTHATÓSÁG VÁLLALATI SZINTŰ MUTATÓI

Hagyományosan a vállalati teljesítményt a vállalati mérleg, eredmény-kimutatás és üzleti jelentés alapján értékelik, pénzügyi mutatók segítségével. Ezek a mutatószámok jól ismertek a vállalati pénzügyekben, ilyenek a ROE, ROA, ROS, ROI, EPS stb. A vállalati felelősségvállalás és a vállalatok szerepe a fenntartható fejlődésben hívta elő a szükségét új mutatószámok kifejlesztésének. Ezek a mutatók egyre ismertebbek és egyre szélesebb körben használják őket. (Farkas – Szigeti [2011]) A továbbiakban a legfontosabbakat mutatom be.

4.1. Dow-Jones Fenntarthatósági Index

A Dow Jones Fenntarthatósági Index (Dow Jones Sustainability Index – DJSI) az első globális fenntarthatóságot értékelő mutatócsalád, mely a fenntartható teljesítményét értékeli a Dow Jones által listázott 2500 legnagyobb vállalatnak. A mutatócsalád a világ vezető vállalatainak tőzsdei teljesítményét vizsgálja gazdasági, környezeti és társadalmi kritériumoknak megfelelően. A mutatók egyfajta célmutatóként szolgálnak a befektetőknek, akik fontosnak tartják a környezeti szempont figyelembevételét a portfóliójukban és egy hatékony elkötelezettségi platformként szolgálnak azon vállalatoknak, akik a fenntarthatóság legjobb gyakorlatait akarják bevezetni.

A DJSI értékeli a vállalatokat gazdasági, környezeti és társadalmi teljesítményük alapján. Az értékelés alapja a vállalat alapján kitöltött kérdőív, melyet kiegészítenek a médiában és más nyilvánosan elérhető forrásokban található információkkal. Az elemzés különösen koncentrálni az iparág-specifikus kritériumokra, melyeknek lényeges hatása van a vállalat hosszú távú értéke-generáló képességére.

A vállalati fenntarthatósági felmérés rendszeresen fejlesztett és aktualizált, hogy figyelembe vegye az új fenntarthatósági trendeket, melyek az egyes szektorok előterében vannak és melyek nagy valószínűséggel hatással lesznek a vállalatok versenyképességére. Így a vállalatoknak folyamatosan fejleszteniük kell a hosszú távú fenntarthatósági terveiket, ha az indexben szeretnének maradni.

A 10. táblázatban láthatók az értékeléshez használt kritériumok és azok relatív súlya.

A DJSI elemzés során használt kritériumok

10. táblázat

Dimenzió	Kritérium	Súlyozás %
gazdasági	gazdasági szabályozás a korrupcióval és lefizetéssel kapcsolatban	6
	felelős vállalatirányítás	6
	kockázatkezelés	6
	iparág-specifikus kritérium	iparágtól függ
környezeti	környezeti jelentés	3
	iparág-specifikus kritérium	iparágtól függ
társadalmi	társadalmi jótékonyosság	3
	munkagyakorlat	5
	emberi erőforrás fejlesztés	5,5
	társadalmi jelentés	3
	tehetséggondozás	5,5
	iparág-specifikus kritérium	iparágtól függ

A mutatócsalád több indexből áll: egy globális indexből (DJSI World), és több, területi alapon elkülönülő mutatóból: DJSI Európa, DJSI Ázsia és Csendes-óceán, DJSI Észak-Amerika és DJSI Korea. Ezek a mutatók lehetővé teszik vállalati, iparági és területi összehasonlítások elvégzését. A DJSI-hez tartoznak úgynevezett blue chip mutatók is, melyek iparág-specifikus mutatók. Ezen kívül a DJSI módszertana elősegíti a tervezését, fejlesztését és kivitelezését testreszabott fenntarthatósági indexeknek, pl. különböző régiók indexei, a vezető fenntartható vállalatok különböző területeinek indexei, további kizáró kritériumokkal megállapított indexek és különböző valutában denominált indexek.

Mivel a fenntarthatóság-központú célok egyre fontosabb helyet foglalnak el a vállalatok napirendjén, a befektetők szemében is egyre fontosabbá válnak ezek a kérdések. Az intézményi befektetők elkezdtek bevinni a hosszú távú gazdasági, környezeti és társadalmi kritériumokat a portfólió-döntéseikbe. Ezek a befektetők jelenleg olyan módszereket keresnek, mellyel alkalmassá tehetik befektetéseiket új fenntarthatósághoz kapcsolódó lehetőségek kihasználására. Mindeközben a magánbefektetők egyre nagyobb hányada szeretné, ha tanácsadók figyelembe vennék a hosszú távú kritériumokat.

A DJSI növekvő népszerűsége egy erőteljes üzenetet küldött a vállalatoknak a befektetők növekvő érdeklődéséről a fenntarthatósági kérdések és a legjobb vállalati gyakorlatok iránt. Mivel egyre több piaci résztvevő használja az indexeket, a benchmarkok jelentősége megnőtt a vállalatok szemében. Sok vállalat határozta meg célként, hogy bekerüljön a DJSI-be. Az egyre növekvő érdeklődés miatt pedig egyre nehezebb bekerülni a top 2500-ba. A legtöbb vállalat, aki kiesik az indexből az éves felülvizsgálás során, nem csinált semmit rosszabbul, mint tavaly, csupán nem fejlődött olyan gyorsan, mint a többiek. Ennek eredményeképpen az index erős ösztönzést nyújt a cégeknek, hogy fejlesszék a fenntarthatósági eredményeiket.

A DJSI komoly problémája, hogy leginkább a kérdőívekre támaszkodik az értékelés során, így az értékelés nem objektív.

A DJSI része nem lehet olyan vállalat, mely alkoholból, dohányáruból, szerencsejátékból vagy fegyverekből szerzik jövedelmüket. (Nowosielski – Nadolski [2007])

4.2. FTSE4 Good Index

Az FTSE4 Good Index sorozat a környezeti, társadalmi és vállalatiirányítási (ESG) gyakorlatokat több mint 2300 nyilvános társaságnál világszerte. Ez az adatszolgáltatás lehetővé teszi összehasonlítható, átlátható és objektív rendszer működtetését.

FTSE4Good a második legfontosabb fenntarthatósági mérőszám. 5 benchmark mutató tartozik a csoporthoz, melyek lefedik: a globális világot, az európai régiót, USA-t, Japánt és az Egyesült Királyságot. Ahhoz, hogy a vállalatok bekerüljenek az indexekbe, a következőket kell felmutatniuk:

- pozitív kapcsolatok kifejlesztése a részvénytulajdonosokkal
- a környezeti fenntarthatóság irányában munkálkodnak
- fenntartják és támogatják az általános emberi jogokat.

Az FTSE4Good indexhez három csoportban gyűjtenek információt: környezet, emberi jogok és társadalmi témák. Mindhárom csoportban be kell mutatni a témával kapcsolatos stratégiát, menedzsmentet és jelentéstételi rendszert. Minden témával kapcsolatban több mutatót határoznak meg, melyek közül meghatározott számút kell a vállalatoknak teljesíteniük. Ezen mutatók alapján a vállalat értékelésre kerül egy 0-tól 5-ig tartó skálán.

Az FTSE4Good az intézményi befektetőknek biztosít rugalmas és finom pontozórendszert. A mutatórendszer célja, hogy lehetővé tegye a befektetők számára, hogy felfedezzék azokat a

vállalatokat, amelyek megfelelnek a világszinten elismert vállalati felelősségvállalási sztenderdeknek. Ahhoz, hogy bekerüljenek a vállalatoknak meg kell felelniük egy sor etikai kritériumnak. Ezeknek a célja, hogy a vállalatok időben fejlődjenek hatályban és szigorúságban egyaránt.

Egyre többen azt gondolják, hogy az ESG tényezők fontosak a vállalati kockázat és teljesítmény megértésében, valamint a hosszú távú, fenntartható befektetések megtérülésének elérésében. A következő évtizedben várhatóan növekedni fog az ESG faktorok beépítése a befektetés-elemzésbe és a döntéshozatalba.

Akadémiai kutatások szerint az indexbe való bekerülés vagy az onnan való kikerülés nem befolyásolja jelentősen a cégek viselkedését, valamint azon befektetők, akik ezekre az indexekre koncentrálnak átlagban nem teljesítenek rosszabbul, mint azok a befektetők, akik ezen indexek figyelembe vétele nélkül fektetnek be. (Humphrey et al. [2012])

Bizonyos vállalatokat kizártak a mutatóból, így a dohánygyárakat, nukleáris fegyverrel kapcsolatos vállalatokat, fegyvergyártó vállalatokat, nukleáris erőművek tulajdonosait, működtetőit. (Nowosielski – Nadolski [2007])

4.3. Global Reporting Initiative (GRI, G3)

A GRI biztosít egy összehasonlítható „fenntarthatósági jelentési keretrendszer”-t, melyet széles körben használnak a világon, hogy lehetővé tegyék a nagyobb vállalati átláthatóságot. A GRI ösztönzi a fenntarthatósági jelentések készítését minden vállalatnál. A keretrendszer, beleértve a Jelentési Irányelveket is, meghatározza azon elveket és indikátorokat, melyeket a vállalatok használhatnak, hogy megmérjék és jelentsék a gazdasági, környezeti és társadalmi teljesítményt. A GRI célja, hogy folyamatosan fejlessze és növelje az irányelvek használatát, melyek szabadon elérhetők bárki számára.

A GRI Jelentési Keretrendszer célja, hogy egy általánosan elfogadott keretrendszerként szolgáljon, mely egy ország gazdasági, környezeti és társadalmi teljesítményét méri. Arra tervezték, hogy bármely szervezet használhassa mérettől, iparágtól vagy elhelyezkedéstől függetlenül. Figyelembe veszi a praktikus megfontolásokat melyekkel a különböző vállalkozások (a kisvállalkozásoktól kezdve a kiterjedt és földrajzilag szétszórt vállalatok) szembe néznek. A GRI Jelentési Keretrendszer tartalmaz általános és iparág-specifikus mutatókat, melyek az egész világon használhatók, hogy jelentsenek egy vállalat fenntartható teljesítményéről a környezeti, gazdasági és társadalmi aspektusokon keresztül. A társadalmi

aspektus magában foglalja az emberi jogokat, társadalmi felelősségvállalást és a termékfelelősséget.

A GRI küldetése, hogy a fenntarthatósági jelentést egy szokványos gyakorlattá tegye: a GRI irányelveknek meg kell felelniük ennek a célnak. Hogy elérjék ezt, három fő célt kell teljesíteniük: segíteni a cégeknek jelenteni a különböző stakeholdereknek, segíteni a létező keretrendszerek és elvek harmonizációját, és megfelelővé tenni a fenntarthatósági jelentési irányelvet azoknak a vállalatoknak akik integrálni akarják pénzügyi és nem pénzügyi teljesítményi adataikat.

A fenntarthatósági jelentés kiegyensúlyozott és méltányos képet kell, hogy adjon a jelentéstevő szervezet fenntarthatósági teljesítményéről úgy, hogy a pozitív és a negatív hozzájárulásokat is közlésezi.

A GRI Jelentéstételi Keretrendszer alapján készült fenntarthatósági jelentések a jelentéstételi időszakra vonatkozó kötelezettségvállalási, stratégiai és vezetési szemlélettel kapcsolatos kimeneteket és eredményeket teszik közzé. A jelentéseket többféle célra is fel lehet használni, például:

- A fenntarthatósági teljesítmény összemérése (benchmarking) és értékelése a vonatkozó jogszabályok, normák, viselkedési kódexek, teljesítmény szabványok és önkéntes kezdeményezések alapján;
- annak illusztrálása, hogy a szervezet hogyan befolyásolja a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos elvárásokat, valamint az ilyen létező elvárások hogyan és mennyiben befolyásolják a szervezetet; és
- a teljesítmény alakulásának időbeli összehasonlítása a szervezeten belül, valamint más szervezetekkel.

Az Útmutató a fenntarthatósági jelentések készítéséhez (röviden: Útmutató) alapelvekből épül fel, amelyek meghatározzák a jelentés tartalmát és biztosítják a jelentett információk minőségét. Tartalmazza ezen kívül a standard adatközlésekről szóló részt, amelyben a teljesítmény indikátorok és egyéb közlendő adatok vannak felsorolva, valamint egy fejezetet a jelentéskészítéshez kapcsolódó egyéb technikai megfontolásokról.

Az FTSE4Good három különböző típusú közzétételt tartalmaz:

1. Stratégia és arculat, mely átfogó információt nyújt a vállalati teljesítmény (mint stratégia, profil, vállalatirányítás) megértéséhez.
2. Menedzsment megközelítés, mely összefüggéseket nyújt egy adott területben nyújtott teljesítmény megértéséhez.
3. Teljesítménymutatók, melyek összehasonlítható információkat nyújtanak a vállalat gazdasági, környezeti és társadalmi teljesítményéről.

Az indikátorokkal kapcsolatban be kell mutatni az adott részleg (pl. gazdasági teljesítmény) mire vonatkozik, mik a kapcsolódó célok és teljesítmények, milyen politikát követ, hogyan nyilvánul meg a szervezeti felelősség, milyen lépéseket tesznek a tudatosság növelésére, monitoring tevékenység és a kiegészítő összefüggéseket tartalmazó információk (sikerek és hiányosságok, kockázatok és lehetőségek, jelentős változások, stratégiák a cél elérése érdekében)

A következő generációs GRI Irányelveknek (G4) a fenntarthatóságról szóló adatok követelményeiről is szólnia kell, és lehetővé kell tennie a különböző érintett csoportok releváns információkkal történő ellátását. Fejlesztenie kellene a jelenlegi irányelveket (G3, G3.1) megerősített technikai definíciókkal és nagyobb letisztultsággal, így segítve a jelentőket, az információ felhasználóit.

4.4. ISO 26000

A 2010-ben készült nemzetközi szabvány a kis- és középvállalkozások számára készült. Ennek a szabványnak a célja, hogy a vállalatok társadalmi felelősségvállalásán keresztül javítsa a vállalkozások hatását környezetükre és növelje versenyképességüket.

A világ számos részén a társadalmi felelősségvállalás a vállalatvezetés szerves részévé vált, ők fontosnak tartják, hogy tevékenységük értéket, munkahelyet teremtsen, hogy jobb helyé teszik a világot. Ennek ellenére sok helyen a felelősség hiányzik az üzlet világából. Náluk hiányzik a tudás vagy az ösztönzés, hogy rájöjjenek: a tevékenységük fontos más emberek és a környezet jóllétéért. Az ISO 26000 szabvány széleskörű útmutatást ad, de nem ad specifikus utasításokat és nem kíván specifikus kimeneteket (feltételek teljesülését). Az ISO 26000-t alkalmazó vállalkozásoknak lehetőségük van, hogy azonosítsák fontos céljaikat és azok felé mozduljanak, ezáltal erős modellt építve a folyamatos fejlődés jegyében. Ők maguk példává válhatnak mások számára.

Az ISO 26000 egy önkéntesen vállalható szabvány. A szabvány rugalmas, így iránymutatást ad és egyben választási lehetőségeket is kínál a vállalat vezetőinek.

Az ISO 26000 segít, hogy a vállalkozás megtalálja azokat a lehetőségeket, melyekkel erősítheti a helyi, régiós és globális közösségeket, melyektől függ. Ezáltal erősebb és tartósabb kapcsolatot építhet ki befektetőivel, vevőivel, munkásaival, szállítóival és a közösség tagjaival. A szabvány segítséget nyújt a problémás területek és vakfoltok felfedezésében a menedzsment és tervezés területén. A szabvány segítségével lehetőség van az innováció elősegítésére, a hosszú távú kockázatok csökkentésére és a versenyképesség fokozására.

ISO 26000 információt és döntéshozatali eszközöket kínál a vállalkozásoknak, hogy javítani tudják hatásukat az embereken és környezetükön, így értékesebb és értékeltebb tagjai legyenek a társadalomnak.

Az ISO 26000 kulcstényezői:

- érintettek,
- kulcstényezők,
- jelentéskészítés.

Az érintettek azok az emberek és csoportok, melyekre hatással van a vállalkozás tevékenysége. Ide tartoznak a munkavállalók, szállítók, helyi lakosok, fogyasztók és befektetők. A velük való kommunikáció az egyik legjobb módja annak, hogy a vállalkozás megtudja, miben végzi jól a dolgát és miben tudna még fejlődni.

Az ISO 26000 hét kulcstényezőt nevez meg, melyekkel a társadalmilag felelős vállalatoknak törődniük kellene. A szabványt használni kívánó vállalatoknak értékelniük kell tevékenységüket mindegyik részterületen és meg kell határozniuk a fejlesztendő területeket. A törzsanyagok a következők:

- Szervezeti irányítás
- Emberi jogok
- Munkagyakorlat
- Környezet
- Tisztességes működés
- Fogyasztók
- A közösség bevonása és fejlesztése

A jelentés egy értékes eszköz az érintettek lekötésében és a sikerek közzétételében. Az ISO 26000 felhasználóinak annyi jelentést kéne készíteniük a törzsanyagokat érintő tevékenységükről és döntéseikről, amennyit csak tudnak. Ha nem foglalkoznak valamelyik törzsanyaggal, el kell mondaniuk miért hanyagolták és bele kell venniük jövőbeli terveikbe. Harmadik fél bevonása erősítheti a jelentéseket és hitelesebbnek tűnetheti fel a felelősségvállalási nyilatkozatokat.

4.5. Global Compact

A United Nations (UN) Global Compact egy stratégiai keretrendszer azon vállalkozások számára, akik össze szeretnék hangolni operatív működési tevékenységüket és stratégiájukat a 10 általánosan elfogadott alapelvvel az emberi jogok, a munkakörülmények, a környezet és a korrupcióellenesség területén. Ezzel az összehangolással a vállalkozások segíthetnek biztosítani, hogy a piacok, a kereskedelem, a technológia és a pénzügyek olyan módon fejlődjenek, hogy az a gazdaságok és társadalmak hasznára váljon mindenféle.

A Global Compact-hoz több, mint 8700 vállalati résztvevő és más érintett csatlakozott több, mint 130 országból. Ez a legnagyobb önkéntes vállalati felelősségvállalási iniciativa a világon.

A vezérigazgatók által jóváhagyott Global Compact egy gyakorlati keretrendszer a fenntarthatósági irányelvek és gyakorlatok fejlesztéséhez, kivitelezéséhez és közzétételéhez. A résztvevőknek széles skálájú munkacsoportokat, menedzsment eszközöket és forrásokat kínál, mind arra tervezve, hogy segítse fejleszteni a fenntartható üzleti modelleket és piacokat.

Összességében a Global Compact két kiegészítő célt követ:

1. Általánossá tegye a 10 irányelv alkalmazását az üzleti életben, a világon mindenhol.
2. „Akciókat” váltson ki a szélesebb UN célok támogatásáért.

Ezen célokat figyelembe véve, a Global Compact kialakított egy irányelvet, amely együttműködő megoldásokat kínál a legalapvetőbb kihívásokra, melyekkel az üzletnek és a társadalomnak egyaránt szembe kell néznie. Az irányelv ötvözni akarja az UN legjobb tulajdonságait (mint az erkölcsi tekintély és az összehívó erőt) a vállalati szféra problémamegoldó erősségeivel és a különböző kulcsfontosságú érintettek tapasztalatával és képességeivel (kapacitásával). A Global Compact egyszerre globális és helyi, privát és nyilvános, önkéntes, de elszámoltatható.

A részvétel előnyei:

- Egy stabil és globálisan elismert irányelvi keretrendszer alkalmazása a környezeti, társadalmi és kormányzati politikák és gyakorlatok fejlesztésére, alkalmazására és nyilvánosságra hozatalára.
- A legjobb gyakorlatok megosztása és a legjobb megoldások és stratégiák kifejlesztése az általános kihívásokra.
- A fenntarthatósági megoldások fejlesztése az érintettekkel együttműködve.
- Az üzleti egységek és leányvállalatok összekapcsolása az értékláncon keresztül.
- Hozzáférés az UN széles tudásbázisához és gyakorlatához a fenntarthatósági és fejlesztési témákban.
- Az UN Global Compact menedzsment eszközeinek és forrásainak hasznosítása.

Összefoglalva a Global Compact azért van, hogy segítse a magánszférát az egyre növekvő környezeti, társadalmi és irányítási kihívások és lehetőségek menedzselésében, célja, hogy a piacokba és társadalmakba univerzális irányelveket ágyazzon be, mindenki hasznára.

A 10 irányelv:

- Emberi jogok
 - A vállalatoknak támogatniuk kell és tiszteletben kell tartaniuk a nemzetközileg elfogadott emberi jogokat, valamint
 - biztosítaniuk kell, hogy nem vesznek részt ezen jogok bármilyen megsértésében.
- Munkakörülmények
 - A vállalatoknak biztosítaniuk kell az egyesülési szabadságot, és el kell ismerniük a kollektív alkudozáshoz való jogot; továbbá
 - fel kell számolniuk a kényszermunka minden formáját;
 - ténylegesen meg kell szüntetniük a gyermekmunkát; valamint
 - a foglalkoztatás tekintetében meg kell szüntetniük a diszkriminációt.
- Környezet
 - A vállalatoknak elővigyázatosan kell megközelíteniük a környezeti kihívásokat;
 - kezdeményezniük kell nagyobb környezeti felelősségvállalást; és
 - támogatniuk kell a környezetbarát technológiák fejlesztését és terjesztését.

- Korruptió-ellenesség
 - A vállalatoknak a korruptió minden formája ellen fel kell lépniük, ideértve a zsarolást és a vesztegetést is.

5. ESETTANULMÁNY

Ebben a részben összehasonlítom a Tesco Plc. és a J Sainsbury Plc. pénzügyi teljesítményét. A két cégben közös, hogy mindkettő a kiskereskedelemben tevékenykedik és mindkettő székhelye az Egyesült Királyságban található. A két vállalat között (jelen szempontból) fő különbség pedig az, hogy míg a Sainsbury szektorvezető a DJSI-ben, addig a Tesco a szektor egy „gyengébb” szereplője.

Kiskereskedelmi szektor

Mindkét vállalat az élelmiszeripari kiskereskedelmi szektorban tevékenykedik, ezért röviden áttekinteném a szektor fenntarthatósági eredményeit.

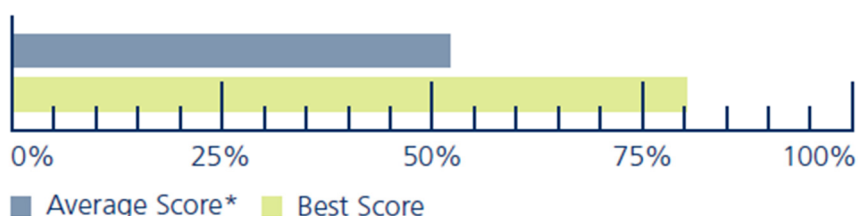
Erre a szektorra jellemző az erős verseny és a harc a piaci részesedésért. Ebben a szektorban a következő kritériumokat vizsgálják:

- gazdasági dimenzió
 - vállalatirányítás
 - kockázatmenedzsment
 - egészség és táplálkozás
 - magatartási kódex
- környezeti dimenzió
 - környezeti stratégia
 - nyersanyag beszerzése
 - csomagolás
 - génmanipuláció
- társadalmi dimenzió
 - emberi tőke fejlesztése
 - munkagyakorlat
 - tehetséggondozás
 - szállítói szabványok

A szektorban a világon 40 nagyvállalkozás működik, ebből 23-at vizsgál a SAM, ez az összes vállalat 58%-a. Ezen vállalkozások tartják kézben a piac 83%-át.

RESULTS AT SECTOR LEVEL

Total Score

5. ábra: A kiskereskedelmi szektor fenntarthatósági teljesítménye

forrás: SAM Sustainability Yearbook 2012

A 6. ábrán láthatjuk, hogy a szektorvezető (Sainsbury) 80%-os fenntarthatósági eredményt ért el, szemben a szektorátlag 54%-kal.

Tesco és Sainsbury pénzügyi elemzése

Az elemzéshez felhasznált legfontosabb adatokat tartalmazza a 11. táblázat. Ezekből az adatokból is látszik, hogy a Tesco jóval nagyobb méretű, mint a Sainsbury. Ez az elemzés szempontjából nem ideális, de sajnos nem állt rendelkezésre megfelelőbb vállalat-páros. A kiskereskedelmi szektorban, az Egyesült Királyságban a Tesco a piacvezető közel 24%-os részesedéssel. A Sainsbury a piacon a második, a maga 16,6%-os részesedésével.

Tesco és Sainsbury legfontosabb pénzügyi alapadatai, 2012

11. táblázat

millió font	Tesco	Sainsbury
Értékesítés nettó árbevétele	64 539	22 294
Értékesítés bruttó eredménye	5 261	1 211
Adózás előtti eredmény	3 835	799
Adózott eredmény	2 814	598
Összes eszközérték	50 781	11 744
Saját tőke	17 801	5 629
Működési cash flow	4 408	1 067

forrás: Tesco Annual Report and Financial Statements 2012 és J Sainsbury Plc Annual Report and Financial Statements 2012

Tesco és Sainsbury fontosabb pénzügyi mutatói

12. táblázat

	Tesco	Sainsbury
Bruttó jövedelmezőség (ROS)	8,15%	5,43%
Tőkearányos adózott eredmény (ROE)	15,81%	10,62%
Eszközarányos adózott eredmény (ROA)	5,54%	5,09%
Lekötött tőke megtérülése (ROCE)	13,3%	11,1%
1 főre jutó adózott eredmény	5415 font/fő	3987 font/fő
Árbevétel arányos jövedelmezőség (működési cash flow / értékesítés nettó árbevétele)	6,28%	4,78%
Tőkearányos jövedelmezőség (működési cash flow / saját tőke)	24,76%	18,96%
Egy részvényre jutó nyereség	34 penny	32 penny
Egy részvényre jutó osztalék	10,09 penny	16,1 penny
Forgalomnövekedés	6,2%	6,8%
Részvényárfolyam 2012. november 16.-án	315.00	331.80

forrás: Tesco Annual Report and Financial Statements 2012 és J Sainsbury Plc Annual Report and Financial Statements 2012

A 12. táblázat a két vállalat fontosabb pénzügyi mutatóit tartalmazza. A jövedelmezőségi mutatókban a Tesco egyértelműen jobban teljesít, az eredménye és a működési cash flowja arányaiban jobbak, mint a Sainsbury-é.

A vizsgált mutatók közül három mutató esetében teljesít jobban a Sainsbury a Tesco-nál. Az első az egy részvényre jutó osztalék, ehhez azonban hozzá kell tennünk, hogy ez az osztalékpolitika következménye, ugyanis az egy részvényre jutó nyereség szempontjából a Tesco teljesített jobban. A második mutató az éves forgalomnövekedés, mely 0,06%-kal magasabb volt a Sainsbury-nél, mint a Tesco-nál.

A harmadik ilyen pénzügyi mutató a részvényárfolyam, mely 2012. november 16.-án a Sainsbury esetén 16,8 penny-vel magasabb volt. Ha megnézzük az elmúlt év adatait, azt látjuk, hogy bár a Tesconál magasabb értékeket is megütött az árfolyam, az év első két hónapjában 400 körül járt az árfolyam, de aztán lezuhant és végig a 310-320-as érték körül ingadozott. A Sainsburynél ezzel szemben 300 alatt mozgott az árfolyam júliusig, utána

viszont meglódult és 360 penny-ig emelkedett, majd egy hét alatt visszaesett a jelenlegi 330 körüli árfolyamra.

Az árfolyamban levő különbséget részben magyarázhatja az eltérő osztalékfizetési rendszer. A Sainsbury-nél félévente fizetnek osztalékot, a következő kifizetés dátuma 2013. január 4., míg a Tesco-nál évente fizetik, 2012-ben július 6.-án történt kifizetés. A közelebbi osztalékfizetési dátum emelheti a Sainsbury árfolyamát, de nem magyarázhatja a teljes különbséget, tekintve, hogy az osztalék mértéke körülbelül fele akkora, mint az árfolyamkülönbség.

Az osztalékfizetési időpont különbsége által nem magyarázott rész oka az eltérő befektetői vélemény. Mivel a Sainsbury pénzügyi mutatói nem magyarázhatják a magasabb árfolyamot, annak hátterében valamilyen szubjektív tényező áll. Ez lehet a kiemelkedő fenntarthatósági teljesítmény értékelése is, a jelen adatok birtokában ezt nem lehet igazolni.

Következtetés

A vizsgált vállalatok alapján azt az eredményt kaptam, hogy a kevésbé fenntartható módon működő vállalat jobb pénzügyi teljesítményt nyújt, mint a szektor legfenntarthatóbb vállalata. Ezt az eredményt fenntartásokkal kell kezelni, hiszen egyetlen vállalat-páros elemzéséből nem lehet komoly következtetéseket levonni. Ha komoly eredményeket szeretnénk kapni, különböző fenntarthatóságú vállalatokból képzett portfóliókat kellene vizsgálni, ahogy azt Humphrey és társai tették (Humphrey et al. [2012]). Ők kutatásukban azt az eredményt kapták, hogy nincs szignifikáns különbség a különböző fenntarthatóságú vállalatok pénzügyi teljesítményében.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A környezet állapotának és az emberek jóllétének figyelembevételére nem alkalmas a GDP, mely pusztán a gazdasági teljesítményre koncentrál. Ezért javasolt lenne egy olyan mutatószámrendszer kidolgozása, mely a GDP mellett úgynevezett alternatív makrogazdasági mutatók bevonásával, melyek figyelembe veszik a tevékenység közvetett és hosszú távú hatásait is.

Vállalati szinten szintén nem lehet figyelmen kívül hagyni a fenntarthatóság követelményét. Azok a vállalkozások, melyek azonosítják, fenntartják és fejlesztik a természeti és emberi erőforrásaikat igen versenyképesek. Jobban tudnak reagálni a piaci kihívásokra. Jobban fel

tudnak készülni és jobban tudnak reagálni a természeti katasztrófák és környezeti változások okozta fenyegetésekre, és jobban alkalmazkodnak a jelentős társadalmi változásokhoz. Senki nem tudja megjósolni a jövőt, de az okos vállalkozások jobban terveznek egy olyan jövőre, ahol jelentős társadalmi és környezeti változások történnek. Azok a vállalkozások, melyek többet tesznek a fenntartható társadalomért, jobban kedveltek a vásárlók, befektetők és a döntéshozók körében. Mindezek és a jövő generációk érdekeinek figyelembevétele elengedhetetlen, ha hosszú távon gondolkozunk. Ezért a vállalatoknak saját érdekük, hogy beépítsenek stratégiájukba egy fenntarthatósági keretrendszert, mely hozzájárul sikerességükhöz és a környezetükkel való megfelelő kapcsolathoz.

Irodalomjegyzék

Farkas Szilveszter – Szigeti Cecília [2011]: Alternative indicators of sustainability and social responsibility. *Вісник КнУМД*, Kiev, p. 193-197

Humphrey, Jacquelyn E. - Lee, Darren D. - Shen, Yaokan [2012]: Does it cost to be sustainable? *Journal of Corporate Finance* vol. 18, p. 626.–639.

Kerekes Sándor [2007]: Környezetgazdálkodás, fenntartható fejlődés. Debrecen

Nowosielski, R. - Nadolski S. [2007]: Valuation of companies' activity on sustainability level. *Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering*, 21, p. 87-90.

Szigeti Cecília – Borzán Attila: Ökológiai lábnyom mutató számítása. In: http://cgpartners.hu/aas_szoveg/file/75_okologiai_labnyom_mutato_szamolasa.pdf

Tóth Gergely [2007]: A valóban felelős vállalat. Budapest

EPI 2012 Full Report; In: <http://epi.yale.edu/sites/default/files/downloads/2012-epi-full-report.pdf>

FTSE4Good Index Series Inclusion Criteria; In: http://www.ftse.com/Indices/FTSE4Good_Index_Series/Downloads/FTSE4Good_Inclusion_Criteria.pdf

Human Development Report 2011, In: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Complete.pdf

J Sainsbury Plc. Annual Report and Financial Statements 2012, In. http://www.j-sainsbury.co.uk/media/649393/j_sainsbury_ara_2012.pdf

SAM Sustainability Yearbook 2012; In: http://www.sustainability-index.com/images/sam-yearbook-2012-final_tcm1071-337504.pdf

Social responsibility - Discovering ISO 26000; In: http://www.iso.org/iso/home/store/publications_and_e-products/publication_item.htm?pid=PUB100258

Sustainability Reporting Guidelines, In: <https://www.globalreporting.org/resource/library/G3-Guidelines-Incl-Technical-Protocol.pdf>

Tesco Plc. Annual Report and Financial Statements 2012, In: http://www.tescopl.com/files/reports/ar2012/files/pdf/tesco_annual_report_2012.pdf

<http://footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/> (letöltve: 2012. október 14.)

<http://www.happyplanetindex.org/> (letöltve: 2012. október 17.)

<http://epi.yale.edu/> (letöltve: 2012. október 18.)

<http://hdr.undp.org/en/> (letöltve: 2012. október 12.)

<http://www.sustainability-index.com> (letöltve: 2012. október 25.)

http://www.ftse.com/Indices/FTSE4Good_Index_Series/index.jsp (letöltve: 2012. október 29.)

<https://www.globalreporting.org/Pages/default.aspx> (letöltve: 2012. november 02.)

<http://www.unglobalcompact.org/> (letöltve: 2012. november 10.)